

ระบบทุนนิยมของลัทธิพิธีความเชื่อ: กรณีศึกษาเทวा�ลัยจักรพรรดิ

The Capitalist System of Religious Cult: Case Study of Chakkapat House of Worship

นฤพน ด้วงวิเศษ
Narupon Duangwises

ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร ถ.บรมราชชนนี เขตตัลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
Sirindhorn Anthropology Centre, Borommarachachonnani Road,
Taling Chan District, Bangkok, 10170

*Corresponding author E-mail: narupon.d@sac.or.th

Received: 26th July 2024
Revised: 7th November 2024
Accepted: 9th December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการอธิบายให้เห็นว่าลักษณะพิธีความเชื่อทางศาสนาในระบบทุนนิยมในสังคมไทย ด้วยการอภิปรายให้ความสัมพันธ์ทางจิตใจและความรู้สึกของผู้นำพิธีและกลุ่มลูกศิษย์ โดยศึกษาจากพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในเทวสถานจักรพราดีของอาจารย์เอก จักรพราดี นักธุรกิจที่เปลี่ยนสถานะตนเองมาเป็นผู้นำพิธีกรรมปลูกเสกวัตถุมงคล ผู้ศึกษาได้ยังว่าการอธิบายระบบทุนนิยมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาไม่สามารถพิจารณาได้จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และพหุติกรรมผู้บริโภคแบบตรงไปตรงมาได้ แต่ควรพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ทางใจที่มุ่งเน้นมีต่อกัน โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง “อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์” (relative autonomy) และ “ตัวตนที่โყงไโงเข้าหากัน” (intersubjectivity) ของ Frances Morphy and Howard Morphy (2017) มาช่วยอธิบายและเปิดเผยให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำพิธีกรรมและลูกศิษย์ร้อยรัดเข้าหากันจนทำให้เกิดการเคารพนับถือ ความเลื่อมใสและความศรัทธาที่แสดงออกในพิธีกรรมและการบูชาวัตถุมงคลที่ให้โชคดี ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ทุนนิยมของลักษณะพิธีความเชื่อขยายตัวในสังคมไทย

คำสำคัญ: ทุนนิยม, ลักษณะพิธีกรรม, ความเชื่อทางศาสนา, อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์, ตัวตนที่โყงไโงเข้าหากัน

Abstract

This article needs to explain that religious cults in the capitalist system in Thai society exist under the mental and emotional relationship of the cult leader and his group of disciples. The rituals that took place at the Chakkapat house of worship created by Achan A Chakkapat, a businessman who changed his status to being the leader of the religious cults to consecrate sacred objects are studied. I argue that explaining capitalism in relation to religious beliefs cannot be based on straightforward theories of economics and consumer behavior, but rather on the emotional relationships humans have with each other. Conceptual framework suggested by Frances Morphy and Howard Morphy's (2017) "relative autonomy" and "intersubjectivity" are used to explain and reveal the interactions between ritual leaders and disciples. These two parts are strung together to create reverence, devotion and faith expressed in rituals and worship of sacred objects that bring good fortune. This is considered an important mechanism that allows capitalism of religious cults and ritual ceremonies to expand in Thai society.

Keywords: Capitalism, Ritual cult, Religious belief, Relative autonomy, Intersubjectivity

บทนำ

เท่าที่ผ่านมา ศาสนาภิทุนนิยมต่างได้ประโยชน์จากการกันและกันในบริบทสังคมไทยสมัยใหม่ ซึ่งมิใช่สิ่งที่แยกขาดจากกันแบบคู่ต่างข้าม นักวิชาการที่สนใจศึกษาในสังคมสมัยใหม่อาจมองว่าศาสนาไม่ควรเป็นเครื่องมือหรือเป็นผู้สนับสนุนการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สิ่งนี้ทางอยู่บนตระกูลของการทำให้พุทธศาสนาบริสุทธิ์ไม่เจือปนกับเรื่องกิเลสตันหา เท็นได้จากการศึกษาที่วิจารณ์กระแสพุทธพานิชย์ซึ่งเป็นกระแสที่ให้ประโยชน์และผลกำไรเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม มิได้สร้างประโยชน์สำหรับคนหมู่มากพุทธพานิชย์จึงถูกมองเป็นเครื่องมือของลัทธิปัจเจกานิยมพุทธศาสนา จึงไม่สนับสนุนกลไกดังกล่าว (ปริชา ช้างขวัญยืน 2545) ในเวลาเดียวกัน การศึกษาในเชิงปฏิสัมพันธ์ระดับชีวิตประจำวัน เสนอว่าการปฏิบัติทางความเชื่อของคนไทย มิได้แยกพุทธศาสนาออกจากความเชื่ออื่นๆ ทำให้ความศรัทธาในเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลายศาสนาเข้ามาปะก្យก្យอยู่ในเขตวัด ในการรับรู้ของชาวบ้านยังมองพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิพลปัจจุบัน (Reynolds 2015) การทำความเข้าใจพุทธศาสนาในวิถีท้องถิ่นจึงเป็นกรอบคิดที่ต่างไปจากพุทธศาสนาที่ยึดหลักธรรม หรือ “พุทธแท้” ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติตามกฎของมหาเถรสมาคม (อาสา คำภา 2567)

Taylor (2024) ตั้งข้อสังเกตว่าการปฏิบัติทางศาสนาที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตทางโลก (lived world) ของมนุษย์ เป็นการเปิดรับความเป็นไปได้ที่หลากหลาย มิใช่การปิดกั้นอยู่ในขอบเขตของกฎทางศาสนาที่ตยาตัวและอยู่นอกระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ ศาสนาแบบวิถีชาวบ้านจึงเคลื่อนที่ไม่หยุดนิ่งและพร้อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คุณลักษณะของศาสนาแบบชาวบ้านในชุมชนขนาดเล็กจะยึดโยงอยู่บนเครือข่ายความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ชุมชนเกษตรกรรมของไทยเปลี่ยนแปลงภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติมิได้เป็นแกนหลักอีกต่อไป การติดต่อกับเมืองและความเจริญจากภายนอกทำให้สังคมหมู่บ้านเกษตรกรรมมีความซับซ้อนในเชิงความสัมพันธ์ข้ามพื้นที่ แต่เดิมศาสนาแบบชาวบ้านมีความซับซ้อนอยู่แล้วและเมื่อระบบกับความซับซ้อนแบบเมือง ศาสนาที่ปฏิบัติในชีวิตจริงไม่มีขอบเขตที่ตยาตัว และความหมายของ “ศาสนา” ในโลกทัศน์ของชาวบ้านอาจมิใช่พุทธแบบที่รัฐไทยนิยม

Taylor (2024) เสนอว่าการเปิดกว้างทางความเชื่อของคนท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่าชีวิตทางสังคมเต็มไปด้วยสิ่งที่คาดเดาไม่ได้และเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้การเปิดรับความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่หลากหลายดำเนินไปอย่างเป็นปกติวิสัย การพึงพิงวัตถุมงคล เครื่องรางของขลังและรูปเคารพของเจ้าพ่อเจ้าแม่จากหลายศาสนาล้วนปั่งบอกถึงการใช้ศาสนาที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาชีวิตที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ความหมายของศาสนาที่ปฏิบัติในชีวิตของผู้คนมีได้แยกระหว่าง “พุทธแท้” กับ “พุทธเทียม” แต่เป็นความหลอมรวมของความเชื่อหลายแบบที่สนับสนุนให้ผู้คนมีชีวิตทางสังคม ขณะที่ Jackson (2020) ตั้งข้อสังเกตว่าความหลากหลายของความเชื่อที่อยู่ในการปฏิบัติทางศาสนาของคนไทยอาจมิใช่การผสมกันที่ลงตัวของความเชื่อต่างๆ แต่เป็น “การอยู่ร่วมกัน” ภายใต้การเทศะของพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา กล่าวคือ ในพิธีกรรมเดียวกันอาจมีเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลากหลายความเชื่อปรากฏอยู่ในช่วงเวลาต่างๆ และมิได้ขัดแย้งกัน Jackson (2020) เชื่อว่าในบริบทสังคมไทย ความหลากหลายของความเชื่อจึงเป็นผลของการปฏิบัติ มิใช่ผลของการผสมความเชื่อที่ลงตัวแล้วเกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา

ในขณะที่ Taylor (2024) ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับ “การอยู่ร่วมกัน” ของความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลายโดยนำความคิดของ Deleuze & Guattari (1987) มาช่วยอธิบาย โดยระบุว่าการมาบรรจบกันของความเชื่อที่หลากหลายมิได้มีเอกภาพที่ตายตัว แต่ความเชื่อต่างๆ เกาะเกี่ยวกันอย่างซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จุดรวมของความเชื่อจะไม่มีแกนกลาง แต่เกิดขึ้นในสายสัมพันธ์หรือโครงข่ายของความเชื่อที่แตกต่างดำเนินไปพร้อมกัน ดังนั้น โครงข่ายของความแตกต่างจึงเป็นลิ่งที่คนไทยนำมาใช้ในการปฏิบัติทางศาสนาในชีวิตประจำวัน จะเห็นว่าปฏิบัติทางความเชื่อในสังคมไทยจำเป็นต้องมองเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ พร้อมกับการเห็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของสิ่งที่มีความแตกต่างกันทั้ง Jackson (2020) และ Taylor (2024) เสนอการอธิบายปฏิบัติทางความเชื่อที่วางแผนอยู่บนความแตกต่างและโครงข่ายที่ซับซ้อน ซึ่งความเชื่อแต่ละชนิดมิได้สูญเสียคุณสมบัติของตัวเองแต่สามารถเชื่อมโยงและดำเนินอยู่กับความเชื่อแบบอื่นได้

ความเชื่อทางศาสนาในระบบพุทธนิยมในประเทศไทย จะพบการเติบโตของ การสร้างเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลังและพิธีกรรมในฐานะเป็น

สินค้าที่ส่งเสริมโซคลาก ความสำเร็จและความร่าวยทางเศรษฐกิจ Jackson (2022) เสนอว่าทุนนิยมในสังคมไทยมีส่วนหนุนเสริมให้ธุรกิจความเชื่อและการผลิตวัตถุมงคล ขยายตัว ทุนนิยมในแนวทางนี้จะมีมิติของจิตวิญญาณ ความรู้สึก และสภาวะที่เป็นนามธรรม หรือ Jackson เรียกว่า “กระบวนการทำให้ตลาดเป็นร่องทางจิตวิญญาณ” (spiritualization of the market) และทุนนิยมของเวทมนต์คานา (magical capitalism) ปรากฏการณ์พบเห็นได้ทั่วไปในแวดวงธุรกิจ ข้าราชการ ชนชั้นกลาง ชนชั้นแรงงาน ผู้มีชื่อเสียงทางสังคม และผู้ประกอบการในระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ

บทความนี้ ผู้ศึกษาพยายามขยายขอบเขตความเข้าใจจากข้อสังเกตของ Jackson (2020) และ Taylor (2024) โดยเสนอว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างระบบทุนนิยมและพิธีกรรมความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่เพียงแต่เป็นการดำรงอยู่ที่ทับซ้อน ของความเชื่อต่างๆ ไม่ใช่เพียงการเกิดขึ้นในโอกาส เวลา และสถานที่ที่ผันแปรไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ยังต้องสนับสนุนการกระทำร่วม (collaboration) และสายสัมพันธ์ทางใจและอารมณ์ (emotional connection) ที่สร้างตัวตน (agency) ของเจ้าลัทธิพิธีและลูกศิษย์ที่แสดงการเคารพนับถือ จนกลายเป็นความผูกพันแน่นหนึ่นว่าที่ทั้งสองฝ่ายต่างแสดงความห่วงใยและปรารถนาดีต่อกัน สิ่งนี้ค่อนข้างมีพลังและมีบทบาทต่อการขยายตัวของความเชื่อและการเติบโตของทุนในธุรกิจการค้าวัตถุมงคลและพิธีกรรมทางความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นเก็บข้อมูลพิธีกรรมความเชื่อที่ปรากฏในเทวลัยจกรพรอดี ดำเนินงานโดยนายธนกฤต ใจนตรีภูมิ (อาจารย์เอก จกรพรอดี) โดยศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ วิดีโอลิป ข้อความที่แสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊ก www.facebook.com/wealthy.emperor/ ซึ่งมีผู้ติดตาม 1 ล้าน 9 แสนคน เฟซบุ๊กเพจออนไลน์มีผู้ติดตาม 2.3 ล้านคน ชื่อยูทูป @Aemperor มีผู้ลงที่เปลี่ยนเข้าชม 280,000 คน ติดต่อ @a.emperor มีผู้ติดตาม 1 ล้าน 4 แสนคน (สำรวจข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2567) และเว็บไซต์ชื่อ wealthy-emperor.com ทั้งนี้เรื่องราวซึ่งวิเคราะห์ของเอก จกรพรอดีถูกบันทึกผ่านสื่อออนไลน์จำนวนมาก มีการบันทึกรายการโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ผ่านรายการต่างๆ รวมถึงคลิปวีดีโอที่

เอกสารนี้จัดทำขึ้นในโอกาสสำคัญทางพิธีกรรมและการให้ของค์เทพและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตัวเอง ผู้ศึกษาพบว่าสื่อออนไลน์เหล่านี้บันทึกเรื่องราวของเจ้าตัวตั้งแต่ระยะแรกของการมีชื่อเสียงในปี 2563 มาจนถึงปี 2567 ซึ่งสังคมไทยแสดงความสนใจอย่างมากต่อเจ้าตัว ทำให้เกิดข้อโต้แย้งอย่างกว้างขวาง เรื่องราวของเขานี้ที่ปรากฏอยู่ในสื่อออนไลน์จึงมีพัฒนาการต่อเนื่องและเสริมภูมิปัญญาที่แสดงถึงความเป็นมาและประวัติศาสตร์ชีวิตส่วนตัวของเจ้าตัว จัดทำขึ้นโดยเจ้าตัวเอง ผู้ศึกษาสนใจในกระบวนการนี้ที่มีความซับซ้อนและมีความหมายอย่างลึกซึ้ง จึงขอแสดงความยินดีและขอขอบคุณทุกท่านที่อ่านและให้ความสนใจ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพิธีกรรมและผู้นำทางความเชื่อ กับบรรดาลูกศิษย์ ผู้ศึกษาสนใจกรอบแนวคิดเรื่อง “อำนาจในตัวเชิงสัมพัทธ์” (relative autonomy) และ “ตัวตนที่โยงใยเข้าหากัน” (intersubjectivity) ของ Frances Morphy and Howard Morphy (2017) เพื่อทำความเข้าใจว่า “ตัวตน” มีไส้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มิใช่เรื่องจิตสำนึกที่กิดขึ้นภายใต้ปัจจัยภายนอก มิใช่คำอธิบายตามทฤษฎี “ตัวตน” และ “จิตสำนึก” ในความรู้จิตวิทยา (Searle 2001) มีการโต้แย้งว่าตัวตนที่หยั่งรู้ได้และมีเหตุผลได้ผลลัพธ์ตัวตนแบบอื่นออกไปอยู่ช้ายขوب เช่น คนเสียสติ คนบ้า อาชญากร นักโทษ คนติดยา เกย์ เลสเบี้ยน และคนข้ามเพศ สิ่งนี้หมายถึงความพยายามที่จะควบคุมและจัดระเบียบตัวตนของปัจจัยให้อยู่ในบรรทัดฐานที่ดีงาม (Buss 2012) ฐานคิดของตัวตนในกระบวนการทัศน์ Rational Self จึงปรากฏแพร่หลายอยู่ในการอธิบายการมีชีวิตของบุคคลในสังคมตะวันตก (Korsgaard 1999)

ผู้ศึกษาพบว่า “ตัวตน” (self) ในสังคมตะวันตกเป็นสภาวะของจิตสำนึกแก่นแท้ และอัตลักษณ์ที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด อิทธิพลจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทำให้สังคมตะวันตกสมัยใหม่ บุคคลจะให้ความสำคัญกับการหยั่งรู้ในตนเองด้วยระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ สังคมตะวันตกพิจารณาว่า “ตัวตน” คือบุคลิกภาพ พฤติกรรม ความทรงจำ ความรู้สึกของปัจจัย การหยั่งรู้ทางจิตใจและสติปัญญา การควบคุมตนเอง การปรับปรุงตนเอง และการต่อรองทางความคิดจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจว่าตัวตนคืออะไร ดังนั้น เรื่องราวที่เกิดขึ้น

ภายในจิตใจจึงมีค่าต่อตัวบุคคล (Hurlock 1979; Kessel, Cole, & Johnson 1992; Sedikides & Skowronski 2003) สิ่งนี้อาจไม่เหมือนกับปรากฏการณ์ตัวตนที่เชื่อมเข้าหากันระหว่างอาจารย์ของเจ้าสำนักพิธีกรรมกับลูกศิษย์ที่ทราบในวัฒนาการและแสดงความเคารพ

ในบทความนี้ ผู้ศึกษาพิจารณาว่าตัวตนสัมพันธ์กับคนอื่นและเหตุการณ์ที่ทำให้บุคคลมีการโต้ตอบกัน ตัวตนจะมีเชิงที่เกิดขึ้นเพียงลำพัง แต่จะปรากฏขึ้นในเครือข่ายทางสังคม เอกซ์เรนการก่อร่างสร้างตัวที่ต้องการทำผ่านปฏิบัติการทำงานสังคม คนที่จะสร้างตัวเองได้จำเป็นต้องอาศัยช่องทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ และผู้อุปถัมภ์ค้ำชู นอกจากนั้น “การมีตัวตน” ในวัฒนธรรมไทยเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ร่วมกันของคน ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ในครอบครัว เครือญาติ ในชุมชน หมู่บ้าน ในกลุ่มทางสังคม กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ และในองค์กร คนแต่ละคนยอมจะต้องมีเครือข่ายทางสังคมอย่างโดยย่างหนึ่ง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคมนี้จะเป็นส่วนที่ทำให้ “ตัวตน” ของบุคคลปรับเปลี่ยนและไม่หยุดนิ่ง ทั้นนี้เมื่อสถานการณ์และเงื่อนไขเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์กับคนอื่นย่อมจะเปลี่ยนวิธีการต่างไปจากเดิม ตัวตนจึงเป็นผลของการตอบโต้กับคนอื่น ข้อสังเกตนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางอารมณ์ของบุคคลที่เกาะเกี่ยวกันในนามอาจารย์กับลูกศิษย์ ในลักษณะพิธีทางความเชื่อที่เติบโตมากในระบบทุนนิยมไทย

งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาประเด็นเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่อและความศรัทธาที่เรียกว่า “มูเตลู” เป็นโจทย์ที่ท้าทายของนักวิชาการด้านการตลาดและพาณิชยกรรม ประเด็นสำคัญคือ การมองความเชื่อทางศาสนาในมิติทางเศรษฐกิจ งานศึกษาของ ศุภจิรา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐสุจิตร (2566) อธิบายให้เห็นว่าความเชื่อโซคลง โลราสาสตร์และ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสารดิจิทัลเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ความเชื่อทางศาสนาถูกมองในฐานะเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่และขาดไม่ได้ นักการตลาดจะมองมนุษย์เป็นผู้ต้องการที่พึงทางใจและใช้ตัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยเสนอให้ภาคธุรกิจนำวัตถุมงคลเหล่านี้เข้ามานำกับ

สินค้าและบริการประเภทต่างๆ การศึกษาของ เสาหลักชน์ ตะเกหิรัญ (2566) ชี้ให้เห็น ในทำนองเดียวกันว่ามนุษย์มีความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจใน สภาวะที่พบกับปัญหาชีวิต เป็นการตอบอย่างความเข้าใจที่ว่าคนไทยใช้สื่อสารมวลชน์ และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อแสดงให้ความมั่นคง ความปลอดภัย และความสำเร็จ โดยเฉพาะ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การศึกษาของ อธิป จันทร์สุริย์ (2564) อธิบายความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์ กับการทำที่อยู่ โดยกล่าวว่าคนไทยจำนวนมากเดินทางไปในแหล่งที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อกราบไหว้บูชา ทำให้เกิดประโยชน์ต่อคนท้องถิ่นที่นำเอาต้านทาน ความเชื่อ พิธีกรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อสังคมวงกว้าง ประดิษฐ์กับการบูชา เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปัทมาสน์ พิณนุกุล (2564) ใช้มุมมองทางสุนทรียะมาอธิบาย ว่าการแห่่องค์เทพใน “พิธีอิ่วเก้ง” ประเพณีถือศิลกินผักจังหวัดภูเก็ตไปตามท้องถนน คือการสร้างอัตลักษณ์ของชาวภูเก็ตและส่งเสริมการทำที่เที่ยวที่ดึงดูดให้คนไทยและ ชาวต่างชาติเดินทางมายังภูเก็ตจำนวนมาก

การศึกษาของ นักรบ นาคสุวรรณ์ (2551) อธิบายว่าคนไทยมีความเชื่อใน ประพิณเนศซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จ ทำให้เกิดการกราบไหว้บูชาเพื่อให้ช่วยเหลือ ด้านอาชีพการงาน คุ้มครองให้ชีวิตปลอดภัยและได้รับโชคดี การศึกษาของ กิติยะดี ชาญประโคน (2564) อธิบายว่าคนไทยกราบไหว้บูชาท้าเวสสุวรรณในฐานะเทพเจ้าที่ คุ้มครองป้องกันอันตรายจากภัยผิวโลก ขณะเดียวกันก็ทำให้วัดมีคนเข้ามามากขึ้น เป็นการ ส่งเสริมให้วัดมีรายได้จากการขายเครื่องสักการะบูชา เช่น ดอกไม้แดง ผ้าสีแดง พวงมาลัย และบายศรี การศึกษาของ รัตนา บัญญาภา และ อภินันท์ ธรรมอินทร์ลดา (2565) อธิบายว่าผู้ที่นับถือเจ้าแม่กวนอิม จะเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ตนเองสามารถรักษาศีล ไม่กินเนื้อสัตว์ และมีจิตใจที่เมตตากรุณา

การศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการอธิบายในระดับปรากฏการณ์ทางสังคม ที่ผู้ศึกษาสนใจเรื่องการแพร่กระจายของความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงให้ความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต ขณะเดียวกันก็มีพิธีกรรมและความเชื่อเหล่านี้ในฐานะเป็น อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่ทำให้เกิดการสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมทางความเชื่อ ทำให้ คนต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยวได้รู้จัก รวมทั้งบ่งบอกให้เข้าใจว่าความเชื่อทางศาสนาและ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถทำให้เกิดรายได้แก่ประชาชน การศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต ของผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีอยู่อย่างจำกัด เช่น การศึกษาของ Jackson and Baumann (2021) และ Jackson and de la Perrière (2022) ซึ่งให้เห็นบทบาทและ หน้าที่ของคนข้ามเพศและคนรักเพศเดียวกันในพิธีกรรมทางศาสนาและการบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่ง尚未เป็นพื้นที่เปิดในการแสดงตัวตนทางเพศและเอื้อให้คนกลุ่มนี้มี อาชีพที่สร้างรายได้ งานศึกษาทั้งสองเรื่องนี้ช่วยปูทางไปสู่การทำความเข้าใจการเติบโต และการขยายตัวของลัทธิพิธีกรรมทางศาสนาที่มีเกย์และกะเทยเข้ามามีส่วนสำคัญใน การสร้างแบบแผนของความศรัทธาและบูชาองค์เทพหลากหลายรูปแบบ

นักวิชาการไทยยังคงใช้กระบวนการทัศน์พฤติกรรมศาสตร์และจิตวิเคราะห์ เพื่ออธิบายการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทย และกระบวนการทัศน์ศาสนาเพื่ออธิบาย หลักคำสอนทางศีลธรรมที่ปรากฏอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะเดียวกันงานศึกษามักจะ ให้คำตอบที่ตอบย้ำว่าคนไทยจำเป็นต้องเชื่ออย่างมีเหตุผล ไม่ตกลงเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ การศึกษาชิ้นหนึ่งที่น่าสนใจคือ Narupon Duangwises (2022) ที่ซึ่งให้เห็น บริบทสังคมไทยที่สื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้และเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับความ เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะตำแหน่งร่างทรงที่เกย์มีบทบาทนำในการเป็นผู้ประกอบ พิธีกรรม การเป็นผู้สร้างบูชาและอำนวยประโยชน์ให้กับลูกศิษย์และคนที่เดือดร้อน ขณะเดียวกันซึ่งให้เห็นข้อโต้แย้งทางสังคมที่ตั้งข้อสงสัยกับการเป็นร่างทรงของตัวละคร ในวรรณคดีไทย เช่น ขุนช้าง ประกอบการการแสดงพฤติกรรมชายรักชายของร่างทรง ในสื่อสารมวล ทำให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามและกล่าวโทษร่างทรงผู้นั้นว่าเป็น คนหลอกลวงและวิปริตผิดเพศ การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมิได้เรียนรู้ และเคารพความหลากหลายทางเพศ แต่ผลิตช้าๆ การรังเกียจบุคคลที่เป็นเพศนอก บรรทัดฐาน แม้ว่าการศึกษานี้จะมิได้ตั้งค่าตามเกี่ยวกับระบบทุนนิยมที่หล่อเลี้ยงให้ พิธีกรรมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดำเนินต่อไป แต่เป็นการเปิดประเต็นให้เห็นว่าทุนนิยมและ ความเชื่อดำเนินไปพร้อมกันภายใต้การปฏิบัติของเจ้าลัทธิพิธีและลูกศิษย์

รวมทั้งงานศึกษาของ Jackson (2022) ตั้งข้อสังเกตว่าสังคมไทยในช่วงของ ทุนนิยมที่แพร่ขยายอย่างรวดเร็วในทศวรรษ 2540 หลังวิกฤตเศรษฐกิจ จะพบเห็นการเติบโต ของความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมบูชาสร้างและรับไหว้องค์เทพ การเคารพนับถือ ร่างทรง ลัทธิบูชาตตุมงคลและไสยศาสตร์จากหลากหลายศาสนา เป็นปรากฏการณ์

ที่ความศรัทธาในอำนาจเหนืออธิรัมชาติ ด้วยการอุทิศตนกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ คนไทยพยายามอาศัยความเชื่อและความศรัทธาต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อส่งเสริมการความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ความร่ำรวยและโชคดี สิ่งนี้สื่อถึงการก่อตั้งระบบทุนนิยมมีความเกี่ยวโยงกับอำนาจลัทธิ พลังวิเศษ และอำนาจของเวทมนตร์คติ การทำธุรกิจของอาเจรย์ เอ จักรพรรดิในเวลาลัยจักรพรรดิที่พึงพาอาศัยความศรัทธาในองค์เทพที่หลักหลาจากบรรดาลูกศิษย์ของเขารถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในประวัติการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาด้วยมีข้อสงสัยว่า ผลกระทบทุนนิยมจะสัมพันธ์กับความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว ผู้นำพิธีกรรมและลูกศิษย์ด้วยการอุทิศตนกับการก่อตั้งระบบทุนนิยมได้ความสัมพันธ์ดังกล่าว

ความเป็นมาของเทวัลัยจักรพรรดิ

เทวालัยจักรพรรดิ ก่อสร้างโดยนายธนกฤต ใจนต์รีภูมิ (นามสกุลเดิมคือ ผ่องไส) หรืออาจารย์เอก จักรพรรดิ เมื่อปี พ.ศ.2565 สถานที่ตั้งคือถนนเฉลิมพระเกียรติ ร. 9 ซอย 12 แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร หากดูประวัติของอาจารย์เอก จักรพรรดิ จะพบว่าเขาเกิดและเติบโตมาในครอบครัวชาวนาในจังหวัดร้อยเอ็ด ครอบครัวมีฐานะยากจนทำให้เขาต้องทำงานเลี้ยงตัวเองตั้งแต่เด็ก พร้อมกับหาเงินส่งตัวเอง เรียนหนังสือจนจบระดับปฐมฐานารี จนกระทั่งเขาเริ่มคิดทำสบุ๊ชีอนีออนไลน์และโฆษณา สรุปคุณว่าใช้แล้วทำให้ผิวขาว โดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้คนสนใจสั่งซื้อ จำนวนมากจนมีรายได้เข้ามามากจนมหาศาล เป็นจุดพลิกผันที่ทำให้เขาเปลี่ยนฐานะ จากคนจนมาเป็นเศรษฐีอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ.2558 เขายังเปิดบริษัท Neon White Thailand จำกัด เป็นช่วงเวลาที่เขามีชื่อเสียงในแวดวงธุรกิจและมีฉายาว่า “เอ นีอ่อน” นักธุรกิจหนุ่มที่ประสบความสำเร็จและเปิดเผยตัวเป็นเกย์ ในปี พ.ศ.2561 เขายังได้รับ รางวัล Thailand 30 Premier Biz Award เป็นรางวัลด้านธุรกิจดีเด่น หลังจากนั้นเขาก็ขยายกิจการไปสู่การขายผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ อาหารเสริม และผลิตภัณฑ์ด้านความงาม พร้อมกับร่วมลงทุนกับนักธุรกิจชาวเกาหลี เปิดรับตัวแทนจำหน่ายสินค้า ทำให้ธุรกิจของเขาระบุตัวเอง เข้าสามารถสร้างบ้านให้พ่อแม่และซื้อบ้านหุ้น ให้ตัวเอง

แต่เมื่อประสบปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ในปี พ.ศ.2563 ทำให้ยอดขายสินค้าลดน้อยลงและเจอบัญหาทางด้านการเงิน จากที่เคยทำยอดขายได้วันละ 1.5 ล้านบาท เหลือเพียงวันละ 6 แสนบาท ซึ่งนี่เป็นมาพึงความเชื่อทางศาสนาและอาศัยวัตถุมงคล ที่เสริมดวงและโชคดี เพื่อหวังจะกลับมาทำธุรกิจได้เหมือนเดิมพร้อมกับเริ่มสนใจเรียนวิชาความรู้ทางด้านใหรศาสตร์การพยากรณ์ดวงชะตา คาดว่าความการปลูกเสกวัตถุมงคลและการบูชาเกจิอาจารย์ พระพิมเนศวร์ และพญานาค จนถึงปี พ.ศ.2564 เข้าได้จดทะเบียนบริษัท จกรพรดิมังคั่ง จำกัด ซึ่งเวลานี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนทางบทบาทที่สำคัญจากเดิมที่เป็นนักธุรกิจกลยุทธ์ เป็นอาจารย์เจ้าสำนักเทวាលัยจกรพรดิมังคั่ง ที่ขาดจากที่เขาไม่ใช่นักธุรกิจกลยุทธ์ ที่หันมาสนใจเรียนรู้และทำธุรกิจ ทำให้คนจำนวนมากหันมาสั่งจองและเข้าร่วมพิธีปลูกเสกวัตถุมงคล จนกลยุทธ์เป็นกลุ่มลูกศิษย์ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2565 เขาริเริ่มสร้างเทวាលัยจกรพรดิ รวมทั้งยังสร้างมูลนิธิบ้านนีอ่อน เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาส ริเริ่มการนำเงินไปบริจาคให้วัด โดยเฉพาะวัดที่เขามีสายสัมพันธ์กับเกจิอาจารย์ที่มาช่วยทำพิธีปลูกเสกวัตถุมงคล ได้แก่ หลวงปู่พระมหาศิลา แห่งวัดวัดโพธิ์ศรีสะօด จังหวัดกาฬสินธุ์ พระอาจารย์หลวงศักดิ์วัดเข้าบุญ จังหวัดนครศรีธรรมราช พระอาจารย์เต วัดสันมะเกียบ จังหวัดเชียงใหม่ และหลวงพ่อบุญค้ำ วัดชัยเกรียง จังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นว่าเทวាលัยจกรพรดิกล้ายเป็นสัญลักษณ์ใหม่ของอาจารย์เอก จกรพรดิที่สัมพันธ์กับการขยายวัตถุมงคล

พิธีกรรมและวัตถุมงคลในเทวាលัยจกรพรดิ

ด้านหน้าเทวាលัยจกรพรดิจะเป็นที่ตั้งของพระพิมเนศวร์จากนั้นเดินตรงเข้าไปประมาณ 50 เมตร จะเป็นรูปปั้นพญานาคสีทอง 7 เศียร มีชื่อว่า “พญานาคอาจักรพรดิ” เนื่องจากอาจารย์เอก จกรพรดิได้มีโอกาสพบกับปูขาวที่สามารถสื่อถึงพญานาคที่คำชะโนด ปูขาวทักษิณ ในตัวของเขามีครูบาอาจารย์จำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือองค์พญานาคสีขาว วันหนึ่งเขานอนหลับฝันเห็นปูขาวพญานาค และบอกว่าต้องสร้างพญานาคที่เทวាលัย ทำให้เข้า สร้างรูปปั้นพญานาคขึ้นมา และจัดพิธีบวงสรวงเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 โดยเริ่มงานตั้งแต่หกโมงเช้า เครื่องสักการะจะจัดวางไว้บนพานสีทอง เนื่องจากสีทองเป็นสีของทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งที่ประดิษฐานรูปปั้น

พญานาคถือว่าเป็นจุดเริ่มทรัพย์ของเทวាលัยจักรพรรดิ ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงคือ อาจารย์สรวง ในวันเดียวกันยังมีการบวงสรวงครูบาอาจารย์ที่มีรูปปั้นองค์เทพเทวดาและถูกเชื่อว่ามีจำนวนมาก ซึ่งอาจารย์เอ จักรพรรดิใช้ห้องนี้จัดพิธีลงพระลักษณ์หน้าทองห้องนี้สร้างด้วยงบประมาณ 3,500,000 บาทสร้างเตียรครูจํานวน 9 เตียรราคา 1 ล้านบาท และพระลักษณ์หน้าทองมูลค่า 15 ล้านบาท ทําจากทองคำแท้ เพชรแท้ พลอยแท้ และมณีพเจ้า

ลูกศิษย์ที่มาเทวាលัยจักรพรรดิส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จะมาทำพิธีลงพระลักษณ์หน้าทอง โดยจะต้องสวมชุดขาว สะอาด มีกางลิ้นห้อม ไม่นุ่งสั้น ต้องเตรียมดอกบัว 5 ดอก (ไม่พับ) เทียนสีขาวขนาด 1 บาท 5 เล่ม และค่าครู 9 บาท โดยจะต้องมาลงทะเบียนในช่วงเวลา 7.00-10.00 น. เพื่อทราบลำดับที่จะเข้าไปทำพิธี ผู้ที่ลงทะเบียนก่อนจะได้ทำพิธีก่อน อาจารย์เอ จักรพรรดิ เริ่มประกอบพิธีลงพระลักษณ์หน้าทองครั้งแรก เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2566 และทำพิธีเดือนละไม่เกิน 5 ครั้ง ภายในอาคารเทวាលัยจักรพรรดิ มีเสื้อยืดสีขาวจำหน่ายราคาตัวละ 299 บาท บริเวณหน้าออกเสื้อเขียนคำว่า “ศิษย์จักรพรรดิ” นอกจากนั้นยังมีวัตถุมงคลหลากหลายชนิด ไว้จำหน่ายแก่ผู้ศรัทธา เช่น ตะกรุดปรับฐานดวงราคา 899 บาท อาจารย์เอ จักรพรรดิอธิบายว่าฐานดวงเก่าคือโกรร้าย ดวงที่ตกอับ มีดมน ไม่มีแสงสว่าง ความอับจนในวานนี้ ทำให้คนๆ นั้นถูกเอกสารดูดเอาเปรียบ ทำให้พบกับความลำบาก หนึ่งสิบ ความขาดแคลนและความไม่เพียงพอ เข้าจึงเชิญชวนให้ลูกศิษย์ และผู้ศรัทธาตัดทิ้งดวงเก่า ทิ้งฐานดวงที่มีอุปสรรคหลากหลาย ความไม่ราบรื่น ขัดขวาง ความรุ่นเรื่องและการเติบโตในชีวิต และเปิดรับฐานดวงใหม่

วัตถุมงคลชิ้นสำคัญของอาจารย์เอ จักรพรรดิ คือ ปีเซียะจักรพรรดิที่ทำเป็นเหมือนและกำไล อาจารย์เอ จักรพรรดิ ให้ความสำคัญกับปีเซียะซึ่งเป็นวัตถุมงคลที่ให้โชคและเงินทอง ตามคติความเชื่อของจีน ปีเซียะ (ออกเสียงแบบจีนแต่จี) เป็นสัตว์ประหลาดสี่ขา เชื่อว่าเป็นลูกตัวที่ 9 ของมังกร มีรูปร่างและขาคล้ายกวาง มีหน้าหัว ขาดล้ายสิงโต มีปีกคล้ายนก หลังคล้ายปลา และมีส่วนหางคล้ายแมว บางส่วนของหัวคล้ายมังกร เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ช่วยป้องกันและปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย อันตราย และภูตผีปีศาจ ตัวผู้ซื้อ “ปี” และตัวเมียซื้อ “เซียะ” ในสมัยจีนโบราณ ปีเซียะมีความหมายเกี่ยวกับความกล้าหาญ การป้องกันภัย และการต่อสู้เพื่อให้ได้ชัยชนะ และยังเป็นสัญลักษณ์ของคุ้มครองทรัพย์สมบัติ ในพระราชวังของจักรพรรดิจีนโบราณ นิยมบัน

รูปปี่เสี่ยงไก่ที่ห้องพระโรง ปัจจุบัน นักพนันมักจะมีรูปปี่เสี่ยงไก่เพื่อทำให้ได้โชคดี อาจารย์เอ จักรพรรดิ เริ่มจำหน่ายปี่เสี่ยงจักรพรรดิ ในช่วงปี พ.ศ.2564 และจัดพิธี บวงสรวงปี่เสี่ยงจักรพรรดิ ในวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2565 ด้วยงบประมาณ 1 ล้านบาท อาจารย์เอ จักรพรรดิ ยังทำคลิปวิดีโອนเน็ตวิธีการขอพรองค์พ่อปี่เสี่ยงจักรพรรดิ ด้วยคำอธิบายต่อไปนี้

“ถ้าเราบอกว่าขอให้ลูกรวย ในความเป็นจริง คำว่าการขอให้ลูกรวยมันกว้างมาก แค่ไหนเรียกว่ารวย รายด้วยวิธีการใด มันตอบไม่ได้ เราเองยังตอบไม่ได้เลย ในเมื่อเราตอบตัวเองไม่ได้ว่า รายด้วยวิธีการไหน แล้วเวลาที่เราขอท่าน ท่านจะให้เราด้วยวิธีการใด เพราะฉะนั้น เวลาที่เราจะขอเราต้องมีสติ มีปัญญา ต้องชัดเจนก่อน เช่น ถ้าเราค้าขาย เราต้องขอว่าขอลูกค้าขายดีขึ้น ยอดการค้าขายดีขึ้น ยอดการสั่งซื้อมากขึ้น เช่นปกติ ลูกค้าขายได้วันละ 1,000 บาท ขอให้เดือนนี้ ยอดดีขึ้นเป็นเดือนละ 5,000 บาท เดือนนี้ขอ 5 แสนบาท เดือนนี้ขอ 1 ล้านบาท เดือนนี้ขอ 10 ล้านบาท เราต้องชัดเจนก่อน เพราะถ้าเราไม่ชัดเจน พระที่เราขอไม่ชัดเจน และสิ่งที่เราได้มาก็จะไม่ชัดเจนตามมาด้วย”

(อ้างจากคลิปวิดีโอยูทูป เรื่อง วิธีขอพรปี่เสี่ยงจักรพรรดิ เมยแพร่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565 <https://www.youtube.com/watch?v=GICIOApFbgM>)

ต่อมาในวันที่ 25 ธันวาคม ปี พ.ศ.2566 ลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จักรพรรดิ เรียกร้องให้จัดพิธีบวงสรวงพญานาค อีกครั้ง เขาจึงจัดงานบวงสรวงครั้งที่สองที่ จักรพรรดิเทวารถโดยใช้เงินประมาณ 10 ล้านบาท โดยเขาคิดว่าเป็นการ募捐ของขวัญปีใหม่ให้กับลูกศิษย์ทุกคนที่มาร่วมงานประมาณ 800 คน รวมทั้งการก้าวเข้าสู่ปี พ.ศ.2567 ถือเป็นมหกรรมซึ่งมีความหมายเท่ากับปีพญานาค ในตอนเข้าจะเป็นพิธีสงกรานต์ งานนี้จะเป็นพิธีพราหมณ์บวงสรวงขอทรัพย์พญานาค อาจารย์เอ จักรพรรดิ

นำแผ่นยันต์เบิกทรัพย์และด้วยแดงพญานามาทำพิธีปลูกเสกด้วยเพื่อจähน่ายให้กับลูกศิษย์ราคาชุดละ 299 บาท รายได้จะนำไปสร้างสถานปฏิบัติธรรม นอกจานนี้ อาจารย์ฯ จัดพราริยังจัดพิธีบวงสรวงพญาคเดือนละครงในช่วงปี พ.ศ.2567 หลังจากเสร็จพิธีบวงสรวงพญาค จะเป็นการทำพิธีขอขมาธรรม ตอนคำสาปแข่ง ตอนคำสาปานขอขมาครูบาอาจารย์ และขอขมาเทพเทพเทวะ ช่วงบ่ายจะเป็นพิธีบายศรีสุขวัฒนาตามธรรมเนียมอีสานโดยพ่อใหญ่เจ้า เพื่อเรียกขวัญและโชคมาให้กับผู้มาร่วมงาน และพิธีสະเดະเคราะห์ตามวันเดือนปีเกิด เป็นการปัดเป่าสิ่งเลวร้ายออกไปจากชีวิต

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2566 อาจารย์ฯ จัดพราริยังจัดพิธีบวงสรวงคณศุจตุรถิที่เทวารัย ด้วยงบประมาณหลักสิบล้านบาท ลูกศิษย์ที่มาร่วมงานส่วนใหญ่เป็นสุภาพสตรีโดยทุกคนจะสวมชุดสีแดง และเข้ามาให้อาจารย์ฯ จัดพราริยังจัดพิธีบวงสรวงในวันนี้ วันเสาร์ขึ้น 5 ค่ำ ตามคติโบราณเชื่อว่าเสาร์ 5 เป็นวันแรง เป็นวันครู เกจิอาจารย์มักจะจัดพิธีกรุณในวันนี้ วันเสาร์ขึ้น 5 ค่ำ เดือนเมษายน ซึ่งเป็นเดือน 5 จึงถือเป็นวันของการปลูกเสกวัตถุมงคลที่จะมีฤทธิ์แรงกล้า ในอดีตจะเน้นวัตถุมงคลที่เสริมความคงกระพันและแคล้วคลัดจากอันตราย ปัจจุบันนิยมปลูกเสกวัตถุมงคลที่เน้นสิริมงคลด้านการงาน การเงิน ความรัก การค้าขายและโชคมาให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ฯ จัดพราริยังจัด “พิธีบวงคุ้มปลูกเสกดวง” โดยเชิญพระเกจิที่มีวิชาการมีความพิธีกรุณ 3 รูป คือ หลวงพ่อบุญค้ำ วัดชัยเกรียง จังหวัดสุพรรณบุรี พระอาจารย์หลวงศักดิ์ วัดเขาปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระอาจารย์เตวัดสันมะเกียง จังหวัดเชียงใหม่ รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายจากการจähนนำวัตถุมงคลต่างๆ ของเทวารัยจัดพราริยังจะนำไปสร้างสถานปฏิบัติธรรมที่จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณด้านหน้าเทวารัยจะมีการตั้งโต๊ะอาหารสำหรับแจกให้กับบรรดาผู้ที่มากราบไหว้พญาคและพระพิมเสนศรี

อาจารย์เอก จักรพродิ กับธุรกิจของความเชื่อ

การทำความเข้าใจทุนนิยมของอาจารย์เอก จักรพродิ ภายใต้ธุรกิจความเชื่อทางศาสนา จำเป็นต้องพิจารณาคำอธิบายที่แพร่หลายอยู่ในแวดวงการศึกษาไทย ซึ่งเป็นความรู้ที่ระบุว่าธุรกิจเกี่ยวกับศาสนาทำให้เกิดผลกระทบอย่างไรในสังคม การศึกษาเหล่านี้มีแนวทางที่ประยุกต์ต่อการเรียนรู้ปракวการณ์ทางศาสนาและความเชื่อภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมมากน้อยเพียงใด และสามารถใช้เป็นกรอบคิดเพื่ออธิบายรูปแบบการทำธุรกิจของเอก จักรพродิได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ผู้ศึกษาตระหนักร่วมกันว่าสิ่งที่อาจารย์เอก จักรพродิ ปฏิบัติในการสร้างศรัทธาและความรักให้กับลูกศิษย์ของเขานี้เป็นต้องมองเห็นระบบทุนนิยมที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้ศึกษาจึงขอชี้ให้เห็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจความเชื่อทางศาสนา โดยแบ่งเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. การจอมติพุทธพานิชย์

การศึกษาเกี่ยวกับพุทธพานิชย์และการกล่าวเป็นสินค้าของวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง ให้ความสนใจกับผลกระทบของระบบทุนนิยมที่ทำให้ศาสนาภายในเป็นเรื่องปริมาณนิยมและทุนนิยม การศึกษาของ พระครูใบฎีกาวิศักดิ์ ใต้ศรีโคตร และคณะ (2563) และวีรบุญ เกิดในมงคล (2560) ระบุว่าวัดและสถาบันศาสนา มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าขายสินค้าเกี่ยวกับความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรูปเคารพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรม การรับบริจาค การเช่าบูชาพระเครื่อง วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง การจัดงานเทศกาลและงานวัด รวมถึงการทำบุญให้ชีวิตโดยบือก สิ่งเหล่านี้ถ้ามาพร้อมกับการทำให้เชื่อในบุญ และอิทธิปักษี หรือความเชื่อ จัดต่อหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ในเงินพุทธพานิชย์ จึงเป็นคู่ตรึงข้ามกับหลักธรรมของพุทธศาสนา

ภนกุล ภวคุณวากิตติ (2555) ให้ความคิดเห็นว่า นอกเหนือจากพุทธพานิชย์แล้ว ยังพบธุรกิจความเชื่อในรูปแบบไส้ยพานิชย์ และบุญพานิชย์ ในกรณีไส้ยพานิชย์ คือการนำเรื่องราวทางไส้ยศาสตร์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเทพนัตรค่าา การปลุกเสกวัตถุ เครื่องรางของขลัง และโชคดافت่างๆ มาเป็นสินค้า ส่วนบุญพานิชย์ คือกระบวนการซักซวนและโน้มน้าวให้คนต้องจ่ายเงินเพื่อสะสมบุญหรือซื้อบุญใน

รูปแบบต่างๆ เช่นถถวยสังฆทาน ในปัจจุบันมีรากฐานและประสัมพันธ์ต่างร่วมมือกันทำกิจกรรมเหล่านี้อย่างแพร่หลาย ศักดิ์ชาย สายสิงห์ (2564) กล่าวว่าวัดที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากจะกระตุ้นให้เกิดการทำบุญมาก ซึ่งถือเป็นวิธีการสร้างรายได้ให้วัด รวมทั้งพับพิธีกรรม “แพลงไห่ม” เช่น การถถวยผ้าพระพุทธภูรูป และการสะเดาเคราะห์นักวิชาการด้านพุทธศาสนาเห็นตรงกันว่าพุทธพานิชย์คือภาพสะท้อนของความเสื่อมถอยทางศาสนา

2. พุทธพานิชย์ช่วยสร้างรายได้

การศึกษาที่อธิบายพุทธพานิชย์ในฐานะเป็นกลไกที่จะต้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งงานวัดและกิจกรรมทางศาสนาทำให้คนในพื้นที่มีรายได้และมีงาน ตัวอย่างเช่น ร้านสังฆภัณฑ์ โรงงานผลิตพระพุทธภูรูป โรงงานปั๊มพระผง-พระเครื่อง โรงงานทำบาตร โรงงานทำตาลปัตร โรงงานทำปั่ม ธุรกิจไมซ์นา ธุรกิจป้ายไวนิล รวมถึงพ่อค้าแม่ค้า ขายอาหารและเครื่องดื่มในเขตใกล้วัด (พระคุณสันติเมธีส และคณะ 2561) นอกจากนั้นรายได้จากการทำบุญในรูปแบบต่างๆ ยังนำไปสร้างสาธารณสมบัติ เช่น โบสถ์วิหาร ศาลาการเปรียญ และเจดีย์ เป็นต้น การก่อสร้างเหล่านี้ช่วยให้เกิดการจ้างแรงงานในท้องถิ่น เช่น คุณงานก่อสร้าง ช่างปูน ช่างไม้ ช่างทาสี ช่างทำประติมากรรม เป็นต้น ในช่วงที่มีการจัดงานวัด จะมีการจ้างมหรสพของศิลปินท้องถิ่น เช่น ลิเก หมอลำ เครื่องไฟ เป็นต้น

มิติการค้าขายของพุทธศาสนาอย่างสอดคล้องกับ “พุทธศาสนาเชิงปฏิบัติ” หมายถึงการปฏิบัติของคนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งคนไทยนิยมเชื่อจากหลักสากล ศาสนาพุทธศาสนา ทำให้การทำบุญของคนไทยมีขอบเขตที่กว้างขวาง ไม่เพียงแต่เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ยังครอบคลุมถึงการทำบุญเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ (กนกุล ภาณุรักษ์ 2555) ในขณะนี้ พุทธพานิชย์จึงสัมพันธ์กับความเชื่อของท้องถิ่นที่หลักหลาและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนท้องถิ่นใช้ความเชื่อเหล่านั้นสร้างงานและสร้างรายได้

3. การบริโภคความหมายสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การเติบโตและความนิยมในเครื่องรายงานของขลัง วัตถุมงคล และรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ทั้งในพื้นที่ภัยภุมและสื่อสังคมออนไลน์ มิได้เกิดขึ้นบนกลไกของตลาดและกลยุทธ์ทางธุรกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจจดลบันดาลให้ได้รับความสำเร็จและพรที่มุ่งหวัง ด้วยเหตุนี้ทำให้พุทธพานิชย์ ไสยพานิชย์และบุญพานิชย์ได้นำเรื่องเล่า ตำนาน นิทาน และเหตุการณ์ของลั่งศักดิ์สิทธิ์ เกจิอาจารย์เทพเจ้า เทวดา เจ้าพ่อและเจ้าแม่มาประกอบสร้างใหม่ในพิธีกรรม วัตถุมงคล รูปเคารพและเครื่องรายงานของขลัง เพื่อสร้างความน่าเกรงขามและพลังอำนาจ การศึกษาของวรมนชัยมงคล และขวัญชีวัน บัวแดง (2565) ระบุว่าความเชื่อในตำนานและเรื่องเล่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ช่วยทำให้วัตถุมงคล พิธีกรรมและสินค้าทางความเชื่อได้รับความศรัทธา

นอกจากนั้นวรมนชัยมงคล และขวัญชีวัน บัวแดง (2565) ยังเสนอว่าการใช้ตำนานเรื่องเล่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของปัจเจกเป็นสำคัญ โดยเน้นย้ำว่าวัตถุมงคลและเครื่องรายงานของขลังช่วยสร้างความสำเร็จให้กับปัจเจก ตั้งแต่เรื่องปัญหาชีวิต โชคลาง สุขภาพ อาชีพการทำงาน การเรียน การค้าขาย และการประกอบธุรกิจ เมื่อสินค้าทางความเชื่อและศาสนามีเรื่องเล่าที่มีพลังและตอบสนองความต้องการของบุคคล ยิ่งทำให้เกิดการบริโภควัตถุสิ่งของทางความเชื่อมากขึ้น รวมถึงการสร้างความน่าสนใจของวัตถุมงคลด้วยการนำดาวและผู้มีเชื่อเสียงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ และบอกเล่าเรื่องราวการใช้วัตถุมงคลที่สร้างโชคลางและความสำเร็จ (ศุภาริสา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐีจิตร 2566)

อย่างไรก็ตาม แนวการศึกษาทั้ง 3 แนวที่กล่าวมาข้างต้น อาศัยกรอบแนวคิดเรื่องการตลาดมาเป็นโครงเรื่องและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางศาสนาและกลยุทธ์ของการสร้างวัตถุมงคล ครอบแนวคิดทางการตลาดที่แพร่หลายในเวดดวง การศึกษาและการดำเนินธุรกิจ ว่าอยู่บนหลักการที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้บริโภค สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือจิตใจที่สำหรับนักการตลาดที่ต้องคิดวิธีและแสวงหาแนวทางผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า หรือช่วยแก้ปัญหาให้กับลูกค้าได้ (Kotler 2014) ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการตลาดจึงให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึงสภาพชีวิตของบุคคลที่สัมพันธ์กับอายุ เพศ สภาพ ชนชั้น สุนทรียะ การศึกษา ความเชื่อทาง

ศาสนา และรสนิยม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อแรงจูงใจและการตัดสินใจซึ่งสินค้า การอธิบาย พุทธพานิชย์ ไส้ยาณิชย์ และบุญยาณิชย์ ด้วยทฤษฎีการตลาด จึงเน้นว่าสินค้าที่จูงใจ ให้ผู้ซื้อหลงในโชคดี ความร่ำรวย และความสำเร็จทางวัตถุ คือการยุ่งให้บุคคล มี กิจลศและขัดต่อหลักค้าสอนของพุทธศาสนา

ผู้ศึกษาพิจารณาว่ากรอบคิดทางการตลาดที่ใช้อธิบายธุรกิจเครื่องรางของขลัง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สนใจการต่อตัวของผู้บริโภคกับวัตถุสิ่งของ ในการศึกษาที่ ต่อต้านพุทธพานิชย์ มักจะอธิบายว่าวัตถุสินค้าทางความเชื่อทำให้มั่นใจด้วยกับ ความอยากรู้ การศึกษาที่มองพุทธพานิชย์ เป็นกลไสร้างรายได้มักจะเน้นย้ำว่าวัตถุมงคล พิธีกรรมศาสนาและการทำบุญจะกระตุ้นให้ผู้ผลิตสินค้าหลากหลายประเทมีรายได้ จากการผู้บริโภคและผู้รับบริการ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคความหมายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะตอกย้ำว่าผู้บริโภคแสวงหาวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างกำลังใจและ ความเชื่อมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ คำอธิบายเชิงการตลาดนี้จะแยกส่วนระหว่าง ผู้ผลิต ผู้บริโภค และวัตถุสินค้าออกจากกัน และตัดสินว่าธุรกิจทางความเชื่อ ประสบความสำเร็จอย่างไร สำหรับผู้ศึกษามองว่าอาจารย์ เอ จักรพรรดิอาจมีได้ใช้กลไก ทางการตลาดที่แยกส่วนระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และวัตถุ แต่ทั้งสามส่วนนี้ทับซ้อนและ หลอมรวมเข้าหากันตลอดเวลา เนื่องจากความพยายามของอาจารย์ เอ จักรพรรดิ สร้างเทวាញจักรพรรดิเพื่อเป็นสถานที่สำหรับลูกศิษย์และผู้คนทั่วไปเข้ามารับไหว้ บูชาพูนนาค และพระพิฆเนศวร พร้อมกับเป็นที่พับปักนของลูกศิษย์และอาจารย์ เอ จักรพรรดิ เป็นที่ประดับพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคลและจานน่าอยวัตถุมงคล รวมถึง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อไลฟ์สดและเผยแพร่คลิปวิดีโอที่อาจารย์ เอ จักรพรรดิ ทำ พิธีกรรมสำคัญหรือเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ทำให้เกิดการสื่อสารพูดคุยระหว่าง อาจารย์ เอ จักรพรรดิและลูกศิษย์อย่างต่อเนื่อง ประเด็นเทวាញจักรพรรดิ ผู้ศึกษาจะ อนุญาตในลำดับต่อไป

เทวាញจักรพรรดิ ภพสะท้อนวิธีปฏิบัติทางความเชื่อแบบชาวบ้าน

พิธีกรรมและกิจกรรมทางความเชื่อที่เกิดขึ้นในเทวាញจักรพรรดิ มีความเชื่อ ศาสนาทั้งพุทธ พราหมณ์ อินดู ลัทธิบูชาองค์เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้ศึกษาเห็นว่าสิ่งนี้

พบเห็นได้ทั่วไปในวัดและสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งสะท้อนวิธีปฏิบัติทางความเชื่อแบบชาวบ้าน กระแสความคิดอิทธิพลนี้ที่ยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้ง เชื่อว่าระบบพุทธนิยมเป็นเพียงกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ในขณะที่หลักคำสอนในพุทธศาสนาเป็นหลักชีวิตและหลักธรรมชาติที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีการเสนอว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเอารัดเอาเปรียบในสังคมปัจจุบันเป็นผลเนื่องจากการมาแสวงหาประโยชน์และภัยคุกคามของนายทุนขนาดใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน (ปรีชา ช้างขวัญยืน 2545) แม้ว่ารัฐจะมีมาตรการทางการเงินและเก็บภาษีจากคนรวยมากขึ้น แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำก็ยังไม่ลดลง นักวิชาการสายครรภ์ปฏิบัติจึงเสนอให้ระบบพุทธนิยมยึดหลักธรรมากิษาและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ตัวอย่างเช่น ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง (วิรไท สันติประภพ 2555)

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2561) ตั้งข้อสังเกตว่าหลักธรรมของพุทธศาสนา มีได้ชัดแจ้ง กับระบบพุทธนิยม โดยชี้ให้เห็นคำสอนเรื่องอิทธิบาท 4 ซึ่งอธิบายหนทางของความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และ วิมัชชา (ความไตรรัตรอง) เป็นการบอกว่ามนุษย์จะต้องมีความรักในงานที่ทำ ขยัน อดทน มีการตระหนักรู้ในสิ่งที่ทำ และใช้ปัญญาตรวจสอบแก้ไขสิ่งที่ทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ชาวพุทธในสังคมไทยจึงปฏิบัติกิจและการงานต่างๆ ได้โดยไม่เปลกแยกจากระบบพุทธนิยม อย่างไรก็ตาม เมื่อกระแสพุทธแบบพุทธทาสเริ่มแพร่หลายในช่วงทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการตีความหลักธรรมในพุทธศาสนาในฐานะเป็นคู่ตรรษาม กับพุทธนิยม โดยเฉพาะการมองเป้าหมายพุทธศาสนาเพื่อการหลุดพ้น ไม่ยึดติดกับทรัพย์สินเงินทอง ล้วนทางกับเป้าหมายของพุทธนิยมที่มุ่งไปสู่ความมั่งคั่งทางวัตถุของปัจเจกบุคคล นิธิมองว่าระบบพุทธนิยมที่มีธรรมะจำเป็นต้องมองที่เจตนาของภาระทำ หากมุ่งทำเพื่อประโยชน์ส่วนร่วมก็ยอมเป็นสิ่งที่ดี

ในทัศนะของนิธิ จิตใจแบบผู้ประกอบการของพุทธนิยม (entrepreneurial spirit) ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) จะต้องมีความอยากได้ครึ่ดในทรัพย์สมบัติที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆ และ (2) ต้องแข่งขันให้ชนะคนอื่น ต้องมีผลกำไรจากการทำธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้นเหนือกว่าคนอื่น แสวงหาวิธีการเพื่อลดต้นทุนเพื่อให้ได้กำไรเพิ่มขึ้น การมีมากกว่าจึงเป็นตัวบ่งชี้ ถึงขั้ยชั้น ทั้งสองส่วนนี้ขึ้นตั้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างชัดเจน ในขณะนี้ พุทธที่ยึดหลักธรรมจึงเปลกแยกจากวิธีปฏิบัติของพุทธแบบชาวบ้าน ซึ่งมิได้ละทิ้งการแสวงหา

ทรัพย์สินเงินทองและความมั่งคั่งร่ำรวยแต่เน้นการทำบุญเพื่อให้ได้โชคดีและความสำเร็จทางวัตถุ ซึ่งตรงกับกระแสบุญพาณิชย์และพุทธพาณิชย์ในปัจจุบัน นิธิมองว่า ทุนนิยมและพุทธศาสนาในสังคมไทยเชื่อมเข้ากันได้ เพราะเน้นการสร้างพิธีกรรมมากกว่าจะยึดมั่นในหลักคำสอนเพื่อกราดลุ่ดพัน เมื่อเป็นพุทธแบบพิธีกรรม สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นการกราบไหว้บูชาสรุปเครื่องรางของขลังที่ตอบสนองความสำเร็จทางทรัพย์สินเงินทอง ดังกล่าวอธิบายของนิธิ ต่อไปนี้

“เมื่อคนซื้อป้ายรวย ราย รายไปให้พระเกจิซื้อดังเดก เพื่อเอามาแขวนที่บ้าน ตอบสนองความต้องการทางจิตใจของคนในระบบ ทุนนิยมไปพร้อมกับการยกย่อง “อธิบดี” แห่งการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ ความมักน้อยก็ยังเป็นคุณธรรมสำคัญอยู่ แต่ในชีวิตจริงต้องมักมากครับ” (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2561)

จะเห็นว่า วิธีปฏิบัติของชาวพุทธในสังคมไทย ให้พระ ทำบุญ avadhanter ไปพร้อมๆ กับการประกอบพิธีกรรมปลูกเสกวัตถุมงคล เจิมหน้าผาก ลงนะหน้าทอง อาบน้ำมัน สักยันต์ลงคาอาคม สะเดาเคราะห์ให้เทพเจ้า พญานาค ต้นตะเคียน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากหลายศาสนา เพื่อหวังทั้งเรื่องทำความดีและสร้างความร่ำรวย ในเวลาเดียวกัน นิธิกล่าวว่า สิ่งเหล่านี้ทำให้ทุนนิยมในสังคมไทยมีลักษณะอ่อนนุ่มลง ภายใต้การสักการะเกจิอาจารย์และพระสงฆ์ผู้มีวิชาอาคม ผู้เขียนเชื่อว่าข้อสังเกตของนิธิเรื่อง “ศีลธรรมของทุนนิยม” ที่เน้นทำความดีไปพร้อมกับแสวงหาความร่ำรวยอาจเป็นกรอบที่ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กำลังเติบโตในสังคมไทยปัจจุบัน แต่ในระดับปฏิบัติการของเจ้าสำนักหรือผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างอาจารย์เอก จักรพรรดิ อาจต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เขามีต่อลูกศิษย์ โดยที่เขาทำหน้าที่เสนอตัวกลางระหว่างเทพเจ้าคุรุบาอาจารย์และพระสงฆ์ กับกลุ่มลูกศิษย์ที่จริงรักภักดีและกราบไหว้เข้าดุจผู้มีบารมี

เทวालัยจักรพรรดิ พื้นที่ของการร่วมบุญและบุญสัมพันธ์

ตลอดเวลาที่อาจารย์เอก จักรพรรดิเข้าสู่วงการธุรกิจความเชื่อ ซึ่งมิใช่เรื่องใหม่ ในสังคมไทย สิ่งที่อาจารย์เอก จักรพรรดิแสดงออกและปฏิบัติกับลูกศิษย์ไม่ต่างจาก เจ้าสำนักและผู้นำทางจิตวิญญาณที่สร้างตัวหนักของตัวเอง เจ้าสำนักแต่ละแห่งล้วน มีการบูชาเทพเจ้าในรูปแบบต่างๆ มีการประกอบพิธีกรรม การไหว้ครู การปลูกเสก เครื่องรางของขลัง พระเครื่อง และการสร้างวัตถุมงคล สิ่งนี้เคยเกิดขึ้นกับการประกอบ พิธีกรรมของพระสงฆ์เกจิและหลวงปู่ชื่อดังทั้งหลาย พระสงฆ์เหล่านี้มักจะสร้างวัตถุมงคล ที่ช่วยเสริมดวง โชคดีกับบารมี เมตตามหานิยม แคล้วคลาด และความมั่งคั่งร่ำรวย และนำออกจำหน่ายในนามวัดเพื่อนำเงินไปสร้างโบสถวิหารและศาสนสถาน โดยที่ พระสงฆ์เหล่านี้มิได้มีบริษัทธุรกิจเป็นของตนเอง

ในกรณีของอาจารย์เอก จักรพรรดิ เจ้าสำนักเทวัลัยจักรพรรดิ ไม่มีการสักยันต์ และให้ความสำคัญกับการทำบุญเสริมดวงบารมีและโชคดี อาจารย์เอก จักรพรรดิจะ เน้นเรื่องบุญเป็นอย่างมาก โดยเน้นย้ำว่า “บุญ” คือสายใยที่เชื่อมตัวเขากับลูกศิษย์ ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“ปิติใจ จนน้ำตาไหล ด้วยบุญสัมพันธ์ หนุนนำให้ได้ร่วมกัน สร้างมหาศุลครั้งใหญ่ ขอให้บุญนี้สำเร็จกับทุกคนครับ บุญนี้ใหญ่ มากเหลือเกิน อาจารย์ขออนุโมทนาบุญกับทุกคนทั้ง ทีมงาน ศิษย์จิตอาสา ผู้ร่วมบริจาคทาน ผู้เป็นสะพานบุญ และ ผู้มีจิต อันเป็นกุศลที่ร่วมอนุโมทนาบุญในงานนี้ครับ ด้วยอานิสงส์ ผลบุญครั้งนี้ ขอให้ให้ทุกคนเป็นผู้สุข สำเร็จ สมหวัง ร่ำรวย สำเร็จ ทั้งทางโลกและทางธรรม คิดทำสิ่งใดก็ให้สมปราถนาทุกประการ สาธุ สาธุ สาธุ”

(อ้างจากข้อความในเฟซบุ๊กเอก จักรพรรดิ วันที่ 2 กันยายน 2566
<https://www.facebook.com/wealthy.emperor/posts/pfbid02Qg-G41DQQmbnNKqatPihchAn6YsB331BeUkPqE2CWUqsz16wn-QfDu2VeMKakteLdvl>)

“ขออานิสงส์ผลบุญนี้ หนุนนำให้ทุกคนได้เป็น” เศรษฐีผู้ใจบุญ”
ปราณາสิง ไดขอให้สำเร็จ เป็นที่รักของมนุษย์ เทพและเทวดา
มีปัญญา มีทรัพย์เหลือเฟือ จากนี้ตลอดไป Pancrabb เคยสร้างกรุณดี
มาด้วยกัน “บุญสัมพันธ์” จึงทำให้มาพบ ให้ได้เกื้อหนุน และ
สร้างบุญด้วยกันอีกครั้งในพิธีนี้ และทั้งหมดนี้ อาจารย์เรียกว่า
“ครอบครัวจกรพรดิ”

(อ้างจากข้อความในเฟซบุ๊กเอ จกรพรดิ วันที่ 10 สิงหาคม 2566
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=310833188185334&set=pcb.310833641518622>)

ลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จกรพรดิ ระบุว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในพิธีกรุณ การปลูกเสก
วัดถุ่มคงคล การลงพระลักษณ์หน้าทอง การบูชาพระพิมพ์เนค เป็นการสร้างบุญร่วมกัน
ระหว่างเอ จกรพรดิ และลูกศิษย์ ลูกศิษย์เชื่อว่าบุญคือสายใยที่ทำให้ได้พบอาจารย์
เอ จกรพรดิ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“สวัสดีค่ะ อาจารย์น่ารัก ดีใจที่ได้มีโอกาสทำบุญร่วมถ้าไม่มีอุปสรรค¹
และมีบุญว่าสนาคังได้ไปร่วมทำบุญร่วมบุญในวันนันที่วัดด้วยค่ะ
ตั้งใจอยากไปร่วม”

“ขอบคุณบุญสัมพันธ์ที่นำพามาให้ได้เจอกับอาจารย์ค่ะ”

“เชื่อมั่นในพลังบุญสัมพันธ์เชื่อว่าเราต้องได้มีโอกาสได้เกื้อกูลซึ่งกัน
และกันให้เจริญรุ่งเรืองค่ะ”

(อ้างจากข้อความในเฟซบุ๊กเอ จกรพรดิ วันที่ 15 มีนาคม 2566
<https://www.facebook.com/wealthy.emperor/videos/6641707199192552>)

จากข้อความของอาจารย์เอ จักรพรรดิและลูกศิษย์ที่ยกมาข้างต้น ทำให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างพิธีกรรมและวัตถุมงคลและลูกศิษย์ในฐานะผู้ร่วมพิธีกรรม และซึ่วัตถุมงคลสายสัมพันธ์นี้ทางอยู่บ่นการทำบุญร่วมกันพร้อมกับการสร้างโชคดี และความสำเร็จทางทรัพย์สินเงินทอง ในเมื่อจะเห็นว่าศีลธรรมแบบทุนนิยมที่นิยมล่าวยังจะทำงานได้ดีเมื่อผู้ผลิต (พ่อค้า) และผู้บริโภค (ลูกค้า) สามารถสร้างสายสัมพันธ์แบบต่างตอบแทน ผู้ศึกษาคิดว่าสิ่งที่อาจารย์เอ จักรพรรดิกำลังสื่อสารกับลูกศิษย์ด้วยการใช้คำว่า “บุญสัมพันธ์” คือหัวใจหลักที่ทำให้อาจารย์เอ จักรพรรดิได้รับความรักและความศรัทธาจากลูกศิษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคืออาจารย์เอ จักรพรรดิกำลังทำให้ศีลธรรมแบบทุนนิยมมีมิติของความมีความรู้สึกระหว่างผู้บริโภคที่กำลังมีความทุกข์จากปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจได้รับความรู้สึกอุ่นใจอย่างเปิดเผย จะเห็นว่าลูกศิษย์ของอาจารย์เอ จักรพรรดิล้วนต้องการวิธีแก้ปัญหาและใช้อาจารย์เอ จักรพรรดิเป็นที่พึ่ง พิจารณาได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

“ช่วงเดือนพฤษจิกายนถึงมีนาคม (ปี พ.ศ.2565) ไปลงเลือกตั้ง เลยขอพราอาจารย์ อาจารย์บอกว่าได้ ได้โดยไม่ต้องใช้เงินสักบาท เลยทำให้หนูเชื่อว่าครอที่ได้พราอาจารย์คือสำเร็จตามนั้นทุกคน”

(คำบอกเล่าของลูกศิษย์ผู้หญิงของเอ จักรพรรดิ ค้างจากคลิปวิดีโอ youtube เรื่อง เกิดใหม่ที่อินเดีย ปฏิวัติการย์เกินฝัน เมยแพร่วันที่ 12 พฤษภาคม 2565 <https://www.youtube.com/watch?v=kgtATdf9P2U>)

“เวลาแก้ไลฟ์สด ดูจากแคนาดาค่ะ เป็นที่พึ่งทางใจเป็นอันดับหนึ่ง เราอยู่เมืองนอกอยู่คนเดียว ก็เลยดูเป็นที่พึ่งทางใจ แล้วสิ่งที่ท่านพูดมามันก็จริง ก็สอนให้เป็นคนดี”

(ค้างจากคลิปวิดีโอ youtube เรื่อง “เอ จักรพรรดิ” เคลียร์ดรามาปมคนก้มกราบ ลั้น มั้นคือการแสดงความรักและศรัทธา เมยแพร่วันที่ 13 มีนาคม 2567 <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ6QAJbBt2A>)

ศีลธรรมแบบทุนนิยมที่อาจารย์เอก จักรพรรดิสร้างขึ้น ทำให้ความอยากในทรัพย์สินเงินทองและความร่ำรวยดำเนินไปพร้อมกับการทำบุญซึ่งมีความหมายของการทำดีและการสร้างประโยชน์ต่อสังคม ตัวอย่างเช่น การสร้างโรงพยาบาลเพื่อคนจน การบริจาดอาหารให้เด็กด้อยโอกาส และการถวายเงินให้วัด อาจารย์เอก จักรพรรดิทำสิ่งเหล่านี้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของตนมีโภนของความเมตตา สดคคล้องกับพุทธสุภาษิตที่ว่า “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก” (ททมาน ปิโย 藿帝) เมื่ออาจารย์เอก จักรพรรดิได้เงินบริจาคมาจากลูกศิษย์ เงินที่ลูกศิษย์ซื้อวัตถุมงคล เงินเหล่านั้นก็จะส่งต่อให้กับวัดหรือผู้ด้อยโอกาส อาจารย์เอก จักรพรรดิก็จะได้รับความรักและความศรัทธามากขึ้น เกือบหนุนให้เข้าสามารถสร้างพิธีกรรมปลูกเสกวัตถุมงคลได้ต่อไป

ผู้ศึกษาเสนอว่าระบบทุนนิยมของอาจารย์เอก จักรพรรดิ เป็น “ทุนนิยมแบบสังคมสมเคราะห์” ที่อาศัยการทำธุรกิจวัตถุมงคลและพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค (ลูกศิษย์) โดยนำเงินส่วนหนึ่งไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะและช่วยเหลือคนยากไร้ และเงินอีกส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความสุขให้กับตนเอง และครอบครัว ทุนนิยมในลักษณะนี้แทรกตัวเองได้อย่างดีในกิจกรรมทางความเชื่อ และการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สนับสนุนให้ความอยากรวยอยามีเงินต้องทำไปพร้อมกับการทำบุญ และกลไกที่ทำให้หั้งสองส่วนนี้ดำเนินไปได้จำเป็นต้องมีการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อค้าและลูกค้า จะเห็นว่าความอยากรวยและการทำดีหากปราศจากมิตรความรู้สึกของผู้ผลิตและผู้บริโภค ระบบทุนนิยมในธุรกิจความเชื่อย่อมดำเนินไปอย่างยากลำบาก การอธิบายด้วย “บุญสัมพันธ์” จึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สั่งท้อนมิตรความรู้สึกที่อาจารย์เอก จักรพรรดิกำลังทำให้ลูกศิษย์เชื่อใจและเต็มใจที่จะจ่ายเงินให้กับการทำบุญและการซื้อวัตถุมงคล

ในการศึกษาระบบทุนนิยมที่อยู่ร่วมกับความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในสังคมไทยปัจจุบัน นอกจากนี้จากการซื้อให้เห็นความซับซ้อนของชุดความเชื่อที่หลักหลายที่ดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้กาลเทศะและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน หรือพิจารณาจากเครื่องข่ายความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปหยุดนิ่ง สิ่งหนึ่งที่ควรพิจารณาคือ ความนิยมความรู้สึกที่บุคคลตอบโต้กันทั้งที่เป็นเชิงบวกและลบ ในกรณีของอาจารย์เอก จักรพรรดิ การตอบโต้ทางความรู้สึกดำเนินไปในเชิงบวกที่สร้างความรักและศรัทธา ระหว่างลูกศิษย์และอาจารย์เอก จักรพรรดิ ในกรณีเชิงลบ อาจพบได้จากตัวอย่างที่

เจ้าสำนักบางคนมีความสัมพันธ์เกินขอบเขตกับลูกศิษย์ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศ ดังที่เป็นข่าว หรือกรณีเจ้าสำนักแสวงหาประโยชน์จากลูกศิษย์โดยการหลอกให้เสียเงินมากผิดปกติ ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างผู้เป็นอาจารย์กับลูกศิษย์จึงค่อนข้างเสี่ยง ตัวอย่างการสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ต่อไปนี้คือการสื่อสารเชิงบวก ระหว่างลูกศิษย์ที่มีต่ออาจารย์ เอ จักรพรรดิ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อาจารย์ เอ จักรพรรดิ และลูกศิษย์ร่วมเป็นเจ้าภาพทดสอบกิจกรรมวัดป่าเกษตรกรรม กำเกอบ้านไฝ จังหวัดขอนแก่น และนำพาพม่าโพสต์ในเฟสบุ๊ค เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 เมื่อลูกศิษย์เห็นโพสต์นี้ ได้เข้ามาแสดงความรู้สึกเสมอเมื่อได้ร่วมทำบุญ โดยการเขียนข้อความต่อไปนี้

“สาธิขออนุโมทนาบุญด้วยนะคร้ออาจารย์”

“กราบสาธิฯค่ะ ขอให้สมหวังปราถนาค่ะ”

(อ้างจาก<https://www.facebook.com/photo?fbid=188542220414432&set=pcb.188542323747755> สืบค้นวันที่ 6 พฤศจิกายน 2567)

อีกตัวอย่างหนึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่อาจารย์ เอ จักรพรรดิโพสต์รูปภาพที่เขากำลังรับประทานอาหารกับแม่ โดยเผยแพร่ในเฟสบุ๊ค เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2567 ลูกศิษย์เข้ามาแสดงความเห็นที่เหมือนเป็นความผูกพันต่อกัน ดังต่อไปนี้

“ซึ่งชุมจากอาจารย์เอมากค่ะ ไม่ลืมถินเกิดไม่ลืมพระในบ้าน ขอให้ครอบครัวอาจารย์เอมีความสุขมากๆค่ะ”

“ขอพรให้พระคุณกับคุณแม่ออาจารย์ เอ จักรพรรดิมีแต่ความสุขนะครับ สาธิ สาธิ สาธิ”

“เห็นอาจารย์นั่งกินข้าวกับแม่คิดยอดแม่ที่จากไป เมื่อก่อนแม่อยู่
กลับบ้านไปอยากกินอะไรแม่ก็ทำให้กินนั่งกินข้าวด้วยกัน”

(อ้างจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=447436417858343&set=pb.100077759648245.-2207520000&type=3> สีบคัน
วันที่ 6 พฤศจิกายน 2567)

ผู้ศึกษาพิจารณาว่าทุนนิยมของความเชื่อทางศาสนา อาจต้องพิจารณาใน
ประเด็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างมนุษย์ที่มีผลต่อกัน ในกรณีอาจารย์หรือ¹
เจ้าสานักกับกลุ่มลูกศิษย์ ความใกล้ชิดผูกพันทางใจมีผลอย่างมากต่อการดำรงอยู่ และ²
การแตกสลายของความเชื่อและรายได้ หากอาจารย์กระทำผิดต่อศิษย์ก็เท่ากับเป็นการ
ทำลายความเชื่อและรายได้ หากอาจารย์สร้างศรัทธาให้กับลูกศิษย์ ก็จะช่วยส่งเสริมให้
ความเชื่อและรายได้มั่นคงและเติบโตขึ้น จะเห็นว่าเมื่ออาจารย์ เอ จักรพรรดิถูกสังคม
ต้านทานและลงสัญญาในการแสดงตนเป็นอาจารย์และมีผู้ก้มกราบ เขาจะถูกเสียดสีว่าเป็น³
พ่อค้าขายครีมที่ทำตัวเป็นผู้วิเศษ แต่ด้วยความศรัทธาของลูกศิษย์ทำให้เอ จักรพรรดิ⁴
ได้รับการปกป้องและช่วยเหลือจากลูกศิษย์ หลายคนแสดงความรู้สึกว่าอาจารย์เอ
จักรพรรดิเป็นคนดี ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส ควรค่าแก่การเคารพนับถือและกราบไหว้⁵
เปรียบเสมือนครูอาจารย์ที่ลูกศิษย์เห็นดูน่าเชื่อถือ จะเห็นว่าความผูกพันทางใจและ
ความรู้สึกของอาจารย์และศิษย์คือกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนทุนนิยมของความเชื่อ⁶
ทางศาสนา พิจารณาได้จากคำกล่าวของลูกศิษย์ต่อไปนี้

“คนใจดี ใจบุญมีแต่ให้และช่วยคนตกทุกข์ได้ยากตลอดเลย ตั้งแต่ป้า
เริ่มดูอาจารย์มา สมัยขายครีม ดูแลและติดตามมาตลอดเลย คนทำดี
ต้องได้ดีและเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไปแหลกค่าอาจารย์ ป้าขอให้บุญ
และบารมีสูงยิ่งๆ ขึ้นไปนะค่ะอาจารย์”

(คำบอกเล่าของลูกศิษย์ อ้างจากโพสต์ในคลิปวิดีโอยูทูปเรื่อง จากพ่อค้า
ขายครีม ลูกอาจารย์เจ้าจักรพรรดิ เผยแพร่วันที่ 3 ตุลาคม 2566 <https://www.youtube.com/watch?v=NVjavK9gIWg>)

ทุนนิยมของลัทธิพิธี ในมิติความสัมพันธ์และตัวตนของมนุษย์

กรณีศึกษาเทวालัยจักรพรรดิของอาจารย์เอก จักรพรรดิ ทำให้เห็นชีวิตของบุคคลที่กำลังต่อสู้ภายในตัวระบบทุนนิยมที่มีการแข่งขันเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว และแสวงหาเงินทองมาทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ สิ่งที่อาจารย์เอก จักรพรรดิแสดงออกจึงมุ่งไปเพื่อสร้างฐานะของตนเองให้ดีขึ้นด้วยลูกทางวัตถุ อำนาจที่อยู่ในตัวอาจารย์เอก จักรพรรดิ จึงเป็นเรื่องการปฏิบัติ การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ท่าทาง การพูด และการวางแผนทางสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ตัวตนของเขาก็จะเป็นอยู่บนเครือข่ายสังคม คนรอบๆ ตัวเขามีส่วนสร้างอำนาจในตัวให้กับเขา ในกรณี ลูกศิษย์ที่เชื่อในบุญบารมีของอาจารย์เอก จักรพรรดิ ช่วยสร้างความน่าเลื่อมใสและความศรัทธาในบทบาทอาจารย์ ดังนั้น คนรอบข้างคือกลไกที่ทำให้อำนาจในตัวของอาจารย์เอก จักรพรรดิดำรงอยู่และทำงานอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้อาจใกล้เคียงกับข้อเสนอของ Morphy and Morphy (2017) เรื่อง **อำนาจในตัวเชิงสัมพันธ์** (relative autonomy) ซึ่งบ่งชี้ว่าบุคคลจะแสดงอำนาจในตัวเองภายใต้ความสัมพันธ์กับคนอื่นและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป อำนาจในตัวจึงมีพลวัตและไม่หยุดนิ่ง อำนาจในตนไม่สามารถดำรงอยู่อย่างเอกสารและคงที่ต่ำยตัว แต่ผันแปรไปตามปฏิสัมพันธ์ในโลกสังคม

ผู้ศึกษาพบว่าอำนาจในตนยังมีคุณลักษณะของ “ตัวตนที่โยงใยเข้าหากัน” (intersubjectivity) จะเห็นว่าอาจารย์เอก จักรพรรดิ กับคนรอบข้างต่างมีอำนาจในตนที่ตอบโต้และแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การตอบโต้ระหว่างบุคคลจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้อาจารย์เอก จักรพรรดิเข้าใจว่าตนเองกำลังทำอะไร และเห็นคุณค่าในสิ่งที่กระทำลงไป สิ่งที่เข้าแสดงการเป็นอาจารย์ย่อมสะท้อนกลับมาจากการปฏิสัมพันธ์ที่ลูกศิษย์ตอบโต้กับเขา การที่ลูกค้าแสดงความพึงพอใจในสินค้าวัตถุมงคลจะทำให้เขามั่นใจที่จะสร้างผลิตภัณฑ์วัตถุมงคลแบบใหม่ๆ เช่นเดียวกับการที่ลูกศิษย์ก้มกราบและพนมไหว จะทำให้เขารู้สึกถึงบุญบารมีในตัวเอง ดังนั้น อำนาจในตัวของอาจารย์เอก จักรพรรดิ มิได้ตัดขาดจากตัวตนของคนอื่น แต่ดำรงอยู่อย่างประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน และปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นพลังชีวิตที่ทำให้ระบบทุนนิยมของลัทธิพิธีความเชื่อทางศาสนาดำเนินไปในสังคมไทยได้ ตัวอย่างคือกล่าวต่อไปนี้คือการเชื่อมโยงอาจารย์เอก จักรพรรดิ กับลูกศิษย์

“ไม่เม้นที่เราอยู่กับอาจารย์ อาจารย์ไม่ได้ส่งให้ครอมอบกราบต้องไหว้ แต่ด้วยความรู้สึกของเราด้วยอาจารย์เป็นคนที่อ่อนน้อมคนที่ดูมีเมตตา มันทำให้เรารู้สึกอยากอนบอนน้อมต่ออาจารย์ พอด้วยยืนอยู่ เรา ก็รู้สึกอยางนั้น มันเป็นความรู้สึกที่เราเคารพคนฯ นึง ถ้าทุกคนลองศรัทธาใน ศรัทธาสิงหนึ่งสิ่งใด คุณจะรู้ว่าการเคารพเข้าด้วยกิริยาจากที่สุภาพ มันเป็นเรื่องปกติ”

(อ้างจากคลิปวิดีโอ เรื่อง “แคนดี้ รากแก่น” เมยถึง “อ.เอ จักรพรวดิ” ลั่นจะเคารพใคร ให้ดูว่าเข้าเจริญหรือยัง <https://www.facebook.com/watch/?v=266121253248075> เมยพรวันที่ 14 มีนาคม 2567)

“อาจารย์ เอ เข้าช่วยเหลือคนที่มีความลำบากจนสำเร็จ ชีวิตดีขึ้นไม่มาตัวตายจากทางตันมากมายหลายเดส ทำบุญ บุญส่งผลให้คนศรัทธาค่ะ ถ้ามีโอกาสอยากจะเป็นผู้ให้เหมือนอาจารย์บ้างค่ะ ไม่หนาสา楚บุญของอาจารย์ เอ.ทุกๆ บุญค่ะ”

“อาจารย์เอ ทำความดีมากมาย ต่อบุคคลเหล่านั้น ท่านมีเมตตาต่อบุคคลทั้งหลาย ไม่ผิดที่เป็นที่รักของคนเหล่านั้น เราต้องยอมรับเขาด้วยความดีในตัวของท่าน และท่านก็ได้ช่วยเหลือชีวิต ของคนที่ตกยาก มากมาย จึงเป็นที่รักของคนทั้งหลาย และมีลูกศิษย์ มากมาย”

(อ้างจากคลิปวิดีโอยุทูปเรื่อง เอ จักรพรวดิ คือเทพที่จุติ ลงมาจากไหน เว็บ <https://www.youtube.com/watch?v=DXu1G9dpe1U> เมยพรวันที่ 14 มีนาคม 2567)

บทสรุป

บทความนี้ ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตต่อพิธีกรรมทางความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในทวารถย์จักรพรรดิสั่งท่อนว่าศิลธรรมแบบทุนนิยมไม่ใช่เพียงแบบแผนทางเศรษฐกิจที่เติบโตในระบบเสรีนิยมใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เท่านั้น แต่ยังเป็น “สภาพความสัมพันธ์” ระหว่างมนุษย์ที่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจเหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในหลายกรณี เมื่อมีการศึกษาระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนาและไสยามศตร์ มักดำเนินไปด้วยคำอธิบายเรื่องพุทธพานิชย์ “ไสยามพานิชย์และบุญพานิชย์” ซึ่งเน้นมิติเชิงวัฒนธรรมของระบบทุนนิยมมากกิ่นไป มิติอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งประสบการณ์ที่มนุษย์แสดง ตอบโต้กันค่อนข้างถูกพูดถึงน้อยมาก ผู้ศึกษาจึงพิจารณาว่าทุนนิยมของลัทธิพิธีของความเชื่อทางศาสนาช่วยชี้ให้เห็นว่ามนุษย์กำลังสร้างความสัมพันธ์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร และความสัมพันธ์นั้นทำให้ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมถูกจัดระเบียบใหม่อย่างไร โดยมีสิ่งที่มิใช่มนุษย์ (อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง) เข้ามายกระทำและกระตุนอารมณ์ความรู้สึกด้วย

ผู้ศึกษามีข้อสังสัยว่าปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่แทรกตัวอยู่ในระบบแสดงความเชื่อแบบสายมูและการบูชาวัตถุมงคลของเกจิอาจารย์ทั้งหลายจะเป็นระบบทุนนิยมตามกฎเกณฑ์สากลหรือไม่ เนื่องจากทฤษฎีทุนนิยมตะวันตกใช้ระบบเหตุผลวิทยาศาสตร์มาอธิบายหลักอุปสงค์อุปทานและคำนวณจากตัวเลข อย่างไรก็ตาม Jackson (2022) ตั้งข้อสังเกตและชี้ให้เห็นว่า “ทุนนิยมไทย” ไม่ได้แยกขาดจากความเชื่อทางศาสนา แต่เป็นการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างแนบสนิทภายใต้พิธีกรรมและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในเมืองที่ทุนนิยมไทยจึงมีมิติของประสบการณ์ที่อยู่นอกเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ ทั้งเรื่องการบูชาสักการะองค์เทพและพิธีกรรมปลูกเสก วัตถุมงคล ขณะเดียวกันข้อสังเกตของ Taylor (2024) คนไทยสามารถนำความเชื่อที่หลากหลายมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เห็นความซับซ้อนของการบูชา องค์เทพและวัตถุมงคลจากหลายศาสนา ในขณะที่ นิธิ เอียศรีวงศ์ (2561) กล่าวว่า คนไทยเน้นทำบุญเพื่อหวังความร่ำรวย เป็นการทำดีเพื่อให้ได้รับทรัพย์ ผู้ศึกษาเชื่อว่า ข้อสังเกตของทั้งสามท่านช่วยให้เห็นมิติวัฒนธรรมของทุนนิยมในสังคม และเงื่อนไขของการก่อร่างสร้างตัวของปัจเจกที่เน้นความสำเร็จส่วนตัว อาจารย์เอก จักรพรรดิก

เป็นผู้ที่หนึ่งสร้างเนื้อสร้างตัวจนร่ำรวยแล้วค่อยๆ ช่วยเหลือคนอื่นในแบบ “ทุนนิยมสังคมสังเคราะห์”

ระบบทุนนิยมไทยอาจเต็มไปด้วยความรู้สึกและจิตวิญญาณที่อธิบายไม่ได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นความร่ำรวยที่เกิดจากแรงศรัทธาต่อองค์เทพ การทำบุญสะสมเดชะเคราะห์ การแก่ปีชง การปรับฐานดวง และการปรับแก้ตัวเลขในเบอร์โทรศัพท์มือถือให้ได้รับโชครับทรัพย์ สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เหตุผลตามหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือหลักการตลาด แต่เป็นประสบการณ์ “จิตสัมผัส” ของปัจเจกที่สืบทาร และสัมผัสกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือองค์เทพด้วยอารมณ์ความรู้สึกและผัสสะที่ทำให้จิตใจคลายทุกข์ มีความสืบสาน มีกำลังใจและมีพลังที่จะต่อสู้ในหน้าที่เพื่อทำให้ชีวิตดีขึ้น ในการนี้ของอาจารย์เอก จักรพรวดิ คือภาพสะท้อนที่น่าสนใจของระบบทุนนิยมไทย ภายใต้พื้นที่ความเชื่อทางศาสนาและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางความเชื่อ ลูกศิษย์ และวัตถุมงคล โดยที่อาจารย์เอก จักรพรวดิคือผู้สร้างแรงบันดาลใจและความศรัทธาและเป็นทั้งผู้ผลิตวัตถุมงคลที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกศิษย์ ที่ต้องการบูชาเครื่องรางของขลังนำโชคและเสริมบารมี ความสัมพันธ์เหล่านี้อาศัยการเชื่อมโยงทางอารมณ์และความรู้สึกที่ทำให้ระบบทุนนิยมไทยมีเงื่อนไขต่างไปจากระบบทุนนิยมแบบตะวันตก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิติยวดี ชาญประโคน. 2564. “คติความเชื่อและบทบาทของท้าวเวสสุวัณทีวัดโพธิ์ในผู้
นำออกพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา.” วารสารมนุษยศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา
10(1): 1-15.

นักรบ นาคสุวรรณ. 2551. “ความเชื่อและพิธีกรรมของประชาชนที่มีต่อพระพิฆเนศ^๑
กรณีศึกษาเทวสถานในกรุงเทพมหานคร.” ปริญญาอิพนธ์ สาขาวิชลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์. 2561. “พุทธธรรมกับทุนนิยม.” นิติชนสุดสัปดาห์ 16-22 มีนาคม 2561.
ปริชา ช้างขวัญยืน. 2545. “ทุนนิยมกับพุทธศาสนา.” วารสารพุทธศาสนาศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9(1): 4-96.

ปัทมาสน์ พินนกุล. 2564. “อัลลงการแห่งขบวนแห่งองค์เพรือบเมือง: การสร้างสรรค์
ภาพถ่ายผ่านสื่อสัญญาณทางวัฒนธรรมเชิงการท่องเที่ยว.” วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
15(2): 304-330.

พระคุณสันติเมธิ, พระครูปูริมานธุรักษ์, พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์, กัทพล ใจเย็น,
และพลวัฒน์ชุมสุข. 2561. “พระพุทธศาสนาการละจายเศรษสุกิจที่ซ่อนเงี้ยน.”

ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ การพัฒนาชุมชน ห้องถิน และ
สังคมระดับชาติ ครั้งที่ 17 และระดับนานาชาติครั้งที่ 1 หัวข้อคุณธรรมจริยธรรม
กับการพัฒนาที่ยั่งยืน, 319-329. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระครูใบภูมิทวีศักดิ์ ได้ศรีโคง, สังสุข ภาแก้ว และพัชรี สายบุญเยือน. 2563.

“พุทธพานิชย์ในสถาบันพระพุทธศาสนา.” วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7(11): 424-439.

ภณกุล ภาณุภกิตติ. 2555. “พุทธพานิชย์และไสยพานิชย์ในพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติ
ของไทย: กรณีศึกษาวัดในจังหวัดนนทบุรี.” ปริญญาอิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรไท สันติประภา. 2555. “ธรรมะกับทุนนิยม.” สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567. <https://thaipublica.org/2012/05/dharma-and-capitalism/>

รัตนะ ปัญญาภา และ อภินันท์ ธรรมอินทร์ลดา. 2565. “วัตตปฏิบัติสำหรับผู้นับถือพระอวโลกิเตศรพิธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม).” วารสารมนิชาน 18(1): 187-209.

รวมesh ชัยมงคล และขวัญชีวัน บัวแดง. 2565. “อนุภาคนิทานสูไสยพานิชย์: การผลิตเครื่องรางของขลังพญานาคที่วงศ์ชະโนด.” วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ 15(2): 20-39.

วีรยุทธ เกิดในมงคล. 2560. “รูปแบบและวิธีการทางธุรกิจกับพุทธพานิชย์ในสถาบันพระพุทธศาสนา.” วารสารพุทธศาสนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 24(1): 62-67.

เสาวลักษณ์ ตะเกหิรัญ. 2566. “ทัศนคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อในมูเตลูของประชากรในประเทศไทย.” ปริญญาดุษฎี วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. 2564. วัด: จากพุทธศรัทธาสู่พานิชย์ กรณีศึกษาการจัดการพุทธสถาน. กรุงเทพมหานคร.

ศุภจิรา ศรีมีธรรม และรัตนวดี เศรษฐ์จิตรา. 2566. “กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดด้วยความเชื่อมูเตลูในยุคดิจิทัล.” วารสารนวัตกรรมสื่อและการสื่อสาร 2(1): 41-59.

อธิป จันทร์สุริย์. 2564. “มูเตลู: ความเชื่อกับการท่องเที่ยว.” ทีทัศน์วัฒนธรรม 20(1): 220-240.

อาสาคำภา. 2567. ลอกคราบพุทธแท้: ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาชนชั้นกลางไทยร่วมสมัย.

กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

Buss, Sarah. 2012. “Autonomous Action: Self-determination in the Passive Mode.” *Ethics* 122: 647-691.

Deleuze, Gilles, & Guattari, Felix. 1987. *A Thousand Plateaus*. London: Continuum Books.

- Duangwises, Narupon. 2020. "The Online Social Controversy around the Gay Spirit Medium Phor Khun Chang Inburi: Spirit Mediumship and Homoeroticism in Thailand." In *Deities and Divas: Queer Ritual Specialists in Myanmar, Thailand and Beyond*, edited by Peter. A. Jackson, & Benjamin Baumann, 138-168. Copenhagen: Nias Press.
- Hurlock, Elizabeth Bergner. 1979. *Personality Development*. New York: Megraw-Hill.
- Jackson, Peter A. 2020. "Beyond Syncretism and Hybridity: Kala-Thesa Contextual Sensitivity in Thai Religious Culture." *Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre* 3(1): 4-37.
- Jackson, Peter A. 2022. *Capitalism Magic Thailand: Modernity with Enchantment*. Singapore: ISEAS.
- Jackson, Peter A. & Baumann, Benjamin. (Eds.) 2021. *Deities and Divas: Queer Ritual Specialists in Myanmar, Thailand and Beyond*. Copenhagen: NIAS Press.
- Jackson, Peter A., & de la Perrière, Bénédicte Brac (Eds.) 2022. *Spirit Possession in Buddhist Southeast Asia: Worlds Ever More Enchanted*. Copenhagen: NIAS Press.
- Kessel, Frank, Cole, Pamela M, & Johnson, Dale L. (Eds.). 1992. *Self and Consciousness: Multiple Perspective*. Hillsdale, NJ: Earlbaum.
- Korsgaard, Christine M. 1999. "Self-Constitution in the ethics of Plato and Kant." *Journal of Ethics* 3: 1-29.
- Kotler, Philip. 2014. *Kotler on Marketing: How to Create, Win, and Dominate Markets*. Florence, MA: Free Press.
- Morphy, Frances & Morphy, Howard. 2017. "Relative Autonomy, Sociocultural Trajectories and the Emergence of Something New." *Insights* 10(9): 1-11.
- Reynolds, Craig. 2015. "Magic and Buddhism." In *The Buddhist world*, edited by John Powers, 338-350. Oxfordshire: Taylor & Francis Inc.
- Searle, John R. 2001. *Rationality in Action*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Sedikides, Constantine, & Skowronski, John J. 2003. "Evolution of the self: Issues and prospects." In *Handbook of self and identity*, edited by Mark R. Leary, & June Price Tangney, 594-609. New York, NY: Guilford.
- Taylor, Jim. 2024. "Multiplicities and Contingency: Rethinking 'Popular Buddhism', Religious Practices and Ontologies in Thailand." *Sophia* 8 April 2024. DOI:10.1007/s11841-024-01011-3